

ИНЦИДЕНТ БАЛАКОТ

Историја односа Индије и Пакистана оптерећена је мноштвом инцидената и сукоба, укључујући четири рата, праћених бројним војним и цивилним жртвама. Последњи у низу окршаја који је претио озбиљном ескалацијом у отворени ратни сукоб био је *Инцидент Балакот*, који се догодио почетком 2019. године када је дошло до међусобних ваздушних удара у региону Кашмира, око којег се деценијама споре ове две државе.

Пише **Славиша ВЛАЧИЋ**

Окидач за наведени сукоб био је самоубилачки бомбашки напад исламистичке групе Џаиш-е Мухамед на индијске снаге безбедности наомак града Сринагар у региону Кашмира, који се десио 14. фебруара 2019. године. Најмање 40 припадника индијских безбедносних формација је погинуло када је аутомобил напуњен експлозивом ударио у аутобус. Индија је за овај напад оптужила Пакистан, тврдећи да на својој територији подржава ову исламистичку организацију. Индијска јавност и поједини политички кругови тражили су адекватан одговор, односно одмазду, што је с једне стране тумачено и као део кампање пред предстојеће изборе. Готово истовремено индијско ваздухопловство почело је са припремама за евентуални одговор, очекујући политичку одлуку. За носиоца планирања ваздухопловне операције одређен је ваздухопловни мар-

шал Хари Кумар, командант Западне ваздухопловне команде. За непосредне извршиоце одређена је ескадрила авиона *мираж 2000Х* који су са великим успехом примењени 1999. године у Каргилском рату. Премда је овај авион примарно ловац, интеграцијом прецизно вођених средстава новије генерације махом израелске производње претворен је у успешан вишенаменски борбени авион. Прецизно вођена убојна средства типа *Crystal Maze Mark2* (познат и као *AGM 142 Popeye*) и *SPICE 2000* (*Smart Precise Impact and Cost Effective guidance kit*) могла су истовремено да омогуће прецизне поготке на стационарне објекте дејства и то са удаљености која ће онемогућити ефикасну реакцију пакистанског система ПВО. Операција је добила тајни назив *Бангар*.

Ноћни удар

За циљ одмазде одабран је камп за обуку организације Џаиш-е Мухамед на локацији Балакот која је око 50 километара удаљена од линије контро-

ле, односно разграничења, на спорној територији Кашмира. Ескадрила *миража* у формацији од неколико авио-одељења требало је да у кратком упалу у пакистански ваздушни простор, с велике даљине одбаци убојна средства и у што краћем времену се врати изнад своје територије.

Према индијским изворима операција је започела 26. фебруара у 1.15 часова, полетањем формација *миража 2000Х* са Аеродрома „Гвалиор“, који се налази дубоко унутар индијске територије. Имајући у виду удаљеност, било је неопходно допуњавање горивом у ваздуху, што су омогућили танкери Ил-78. Удар је извршен у 3.45 часова. Од 20 ангажованих авиона, 16 је прелетело границу док су четири остала као заштита, односно резерва у индијском простору. Ово је уједно био и први случај након 1971. године да су индијски авиони прелетели линију контроле са намером да изврше борбено дејство. С обзиром на карактер и комплексност мисије, али и чињеницу да је Пакистан очекивао ин-

дијску реакцију, у ваздух су као подршка подигнути и ловци Су-30МКИ, као и летећа командна места А-50 и ембраер Е145. Истовремено, у зони су се налазиле и беспилотне летелице, а Индијци су као мамац послали шест авиона *јајуар* ка другом циљу, командном месту Цаиш-е-Мухамеда, за који су Пакистанци очекивали да ће бити примарна мета.

Пакистанци су открили ову другу групу и ка њој усмерили дежурне ловце F-16, чиме је *миражима* био отворен пут ка планираним циљевима. Прве експлозије пројектила SPICE 2000 забележене су у 3.45 часова и трајале су неколико минута. Премда је било планирано одбацивање шест пројектила SPICE 2000 и шест Crystal Maze Mark2, дејство је извршено само с првим типом. Тиме је изостала слика и снимак самог удара у metu, коју глава за навођење пројектила Crystal Maze преноси на платформу која ју је лансирала.

Није забележено противдејство и сви авиони су безбедно изашли из ма-

невра у објекту дејства и безбедно се вратили у магичну базу.

Почетак контроверзи

Чињеница да је удар извршен није била спорна, међутим, већ током јутра које је уследило, почела су да се нижу питања која су разбуктала пропагандни рат. Оно што је било тада (а и сада) сасвим разумљиво јесте недостатак поузданих и проверених информација у мору публикованих

Овај сукоб посебно је био значајан за ваздухопловне ствари јер деценијама уназад није забележен окршај у ваздуху два модерна ваздухопловства, прилично уједначених снага. Са обе стране су лансиране ракете ваздух-ваздух ван визуелног домета, командовано је са летећих командних места, вршено је доуњавање горивом у ваздуху, у борби су испробана нова убојна средства, а интензивно је примењено електронско ометање и обманљивање.

материјала у различитим медијима. Пакистан није демантовао удар, протумачен као чин агресије, али су на снимцима приказани кратери од експлозија далеко од објеката које су Индијци декларисали као уништене. Индијски извори су пак тврдили да су средства била толико прецизна да су пробила кровове зграда и експлодирала унутар објеката. Тумачење ове контроверзне ситуације је, по мишљењу аутора текста, најбоље пружио Аустралијски институт за стратегијску политику (www.aspistrategist.org.au), који је на основу снимака, али и техничких карактеристика употребљених потенцијала ипак био склонити тези да су објекти дејства промашени. Међутим, наредни дани и окршаји донели су још контроверзи на које до данас нема одговора.

Целокупна новонастала ситуација претила је да прерасте у отворени рат, јер и поред учесталих гранатирања и инцидената у региону Кашмира, није било уобичајено извођење ваздухопловних операција унутар територије

Удар на индијске снаге безбедности

Полетање пара индијских миража 2000X

противника. Овим поводом, а готово истовремено, на сцену је ступила међународна дипломатија, покушавајући да спречи даљу ескалацију сукоба две нуклеарне силе. Ипак уследио је пакистански одговор у виду противудара и то далеко брже него што је било ко очекивао, укључујући и Индијце.

Пакистански противудар

Већ наредног дана, тачније 27. фебруара Пакистан је узвратио. Око 10.00 часова ујутро индијски радарни уочили су већи број пакистанских авиона који су се у формацијама приближавали индијској граници. Ударну групу, према већини извора, сачињавала су 24 борбена авиона типа F-16, JF-17 и *мираж 3/5*. По устаљеној процедури,

индијско ваздухопловство упутило је дежурне ловачке авионе ка тој зони. Оно што се потом догодило била је прва ваздушна битка индијских и пакистанских ловаца након рата из 1971. године. У намери да изврше одмазду Пакистанци су, као и Индијци, са велике дистанце покушали да дејствују по више мета, укључујући и складиште погонских и убојних средстава једне од индијских бригада, распоређених у близини конфликтне зоне.

Премда су у пресретање послати авиони Су-30МКИ, као перјаница индијске борбене авијације, и *мираж 2000X*, у зони пресретања први су се нашли авиони МиГ-21 који се, иако модернизовани пре 20 година, налазе на крају животног века у индијским

сквадронима. С обзиром на то да се ради о једномоторним пресретачима, који веома брзо полећу након знака за узбуну и који базирају најближе конфликтној зони, логично је зашто су ови авиони били први који су уведени у борбу.

Уважавајући карактер савремене ваздушне борбе, могућности сензора и вођених ракета, сукобљени ловци покушали су да примене своју тактику. Пилот авиона МиГ-21 располагао је ИЦ вођеним ракетама Р-73 средњег домета које су најефикасније приликом дејства из задње полусфере. Уочивши противнички F-16 пилот је покушао да се доведе у позицију да лансира ракету али је у том моменту, по свој прилици, погођен радарски самонавођеном ракетом AIM-120 са пакистанског F-16. Групе су се раздвојиле, а пилот обореног авиона МиГ-21 падобраном се спустио на територију под контролом Пакистанаца. Тада је на сцену ступила пропагандна машинерија са обе стране. Показивали су се снимци обореног пилота, парчад лансираних убојних средстава, остаци појединих оборених летелица...

Из свега приказаног у првом моменту било је тешко да се створи објективна слика дешавања. Примера ради, пакистански медији су јавили да су оборена два авиона и да су заробљена два пилота, Индијци су тврдили да је њихов МиГ-21 пре обарања погодио пакистански F-16, агенцији су монтирале снимке остатака летелица које су падале у претходним годинама, а у обиљу (дез)информација појавила се и једна болна чињеница. Наиме, у читавој конфузној ситуацији индијска ПВО је системом *сјај-гер* грешком оборила властити хеликоптер Ми-17, при чему је страдало седморо људи. Овај инцидент добио је касније судски епилог процесуирањем пет одговорних официра.

Ипак, читав низ чињеница је, из разумљивих разлога, остао неразјашњен. Пакистанци су, вероватно ради рекламе, тврдили да је МиГ-21 оборен од ловца JF-17 кинеске производње у чијем је развоју учествовао и Пакистан. Индијци су, с друге стране, по-

казали остатке ракета AIM-120 које се не користе на JF-17. Такође је остало нејасно колико и којих авиона је учествовало са обе стране овог сукоба и која су стварна искуства.

Комерцијални епилог

Заробљени индијски пилот је у знак добре воље и смиривања тензија ослобођен неколико дана након инцидента. Медијски, политички и дипломатски окршаји настављени су с великом жестином још неко време, док се с друге стране приступило бројним стручним, војним анализама овог краткотрајног окршаја два веома озбиљна, добро обучена и опремљена противника.

Овај сукоб посебно је био значајан за ваздухопловне стратегије јер деценијама уназад није забележен окршај у ваздуху два модерна ваздухопловства прилично уједначених снага. Са обе стране лансиране су ракете ваздух-ваздух ван визуелног домета, командовано је са летећих командних места, вршено је допуњавање горивом у ваздуху, у борби су испробана нова убојна средства, а интензивно је примењено електронско ометање и обмањивање.

Премда је у анализама било отвореног навијања за једну од страна, како је време одмицало између редова су се појављивали индиректни показатељи ефикасности обе стране и то кроз намеру за набавком нових количина и врста наоружања. Пакистан се поново обратио свом главном савезнику Кини, имајући у виду бројна ограничења када је у питању извоз наоружања са Запада у ову државу. Као приоритет поново су истакнути захтеви за ПВО системом већег домета, као што је то HQ-9/FD-2000 (кинески еквивалент С-300), и модерним ловцима типа J-10 наоружаним ракетама PL-15 наводног домета од 200 километара. Очигледна је намера да се моћним ПВО системом по-

УДАРИ СА ДИСТАНЦЕ

Сукоб Индије и Пакистана, осим окршаја ловаца, остаће упамћен и по томе што су обе стране примениле прецизно вођена средства којима су дејствовали с велике удаљености. Индијски *миражи 2000X*, укупно 47, започели су модернизацију у периоду који је претходио сукобу. На овај француски авион интегрисана су израелска убојна средства Crystal Maze Mark2 (AGM 142 Popeye) и SPICE 2000 (Smart Precise Impact and Cost Effective guidance kit). Дејство на камп у Балакоту извршено је са SPICE 2000. То је у принципу додатни комплет, који се монтира на класичну авио-бомбу од 907 килограма, чиме она постаје планирајућа бомба домета до 60 километара. На иницијалном делу путање води се помоћу инерцијалне и сателитске навигације док у терминалној фази пореди меморисану слику циља са актуелном сликом коју види са својим сензорима. На тај начин у завршној фази лета није подложна ометању. Пакистан је такође употребио планирајућу бомбу типа X-4, која је у суштини верзија јужноафричког средства Denel Raptor II, наводног домета од око 100 километара. И ово средство може комбиновано да се води инерцијалном и сателитском навигацијом, односно ИЦ сензорима који препознају циљ.

крије велика површина и спрече индијске „екскурзије” унутар непокривених зона. Исто тако покушали су да „одоборовоље” Русију (иако је у питању главни индијски снабдевач и савезник) да поједине ПВО системе испоручи и Пакистану.

С друге стране Индија, која има далеко веће могућности по питању избора и набавке наоружања, предузела је суштинске кораке у промени физиономије властитих оружаних снага, пре свега ваздухопловства. Ради боље контроле ваздушног простора на ве-

ликим даљинама и ефикаснијег командовања, из Израела су набављена још два AWACS система типа *фалкон*, који ће као и претходници бити монтирани на авионима Ил-76. Овај систем далеко ефикасније открива све врсте летелица и то на већим удаљеностима него земаљски радар.

Такође је у октобру 2018. године уговорена набавка система С-400, вредности пет милијарди долара. У рекламама се наводи да ова индијска конфигурација може да уочи веће циљеве на 600 километара а мање на 400. Истовремено, како тврде, може да дејствује по 80 објеката у ваздуху. Као последица сукоба једна од хитних мера била је набавка додатне количине руских ракета ваздух-ваздух, посебно новијих верзија активно вођених ракета Р-77, у верзији са већим дометом. Из доступних извора може да се претпостави да су Индијци импресионирани ефикасношћу америчке ракете AIM-120 којом је оборен МиГ-21, а којом је дејствовано и по Су-30МКИ, који нису ни стигли да изврше захват пакистанских ловаца. Зато Индијци веома много очекују од авиона *рафал* наоружаних ракетом *метеор* која по домету надмашује AIM-120. *Рафал* може да понесе и крстарећу ракету *Scalp* домета до 600 километара. Први од 36 наручених *рафала* стигли су недавно у Индију.

Проблеми с развојем домаћег ловца *џејас* вероватно ће довести до набавке додатних количина борбених авиона и са истока и са запада. Тренутно је најконкретнија намера за допуном ловцима МиГ-29 и Су-30 МКИ.

Генерално посматрано ова куповина новог наоружања и јесте била једини и то комерцијални епилог нежељеног сукоба у којем ће поново профитирати велики произвођачи наоружања. У дипломатском или политичком смислу није дошло до помака, због чега је овакве сукобе могуће очекивати и у блиској будућности. |

О РУБРИЦИ – Од завршетка Другог светског рата па до данас светска историја је, према подацима у енциклопедијама, забележила више од 160 ратних сукоба, од којих неки трају и данас. Међутим велики број мањих ратних сукоба и последичних окршаја пао је лагано у заборав или се историја никада није озбиљније позабавила њима. Рубрика **СУКОБИ У СЕНЦИ** је покушај да се различитим, а нарочито млађим генерацијама читалаца бар у одређеном сегменту предоче неки од тих сукоба или њихови преломни моменти, који су и данас, у ери информатичког друштва и масовне медијске експлоатације, остали довољно интригантни и мистериозни.